

BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLA
Sektionen för Management

VT 2009

Samhällsvetarprogrammet för lärande, utveckling och kommunikation

KÄRLEK, MISSHANDEL OCH TRAUMA

En fallstudie om kvinnomisshandel och dess konsekvenser

KANDIDATARBETE I PEDAGOGIK

Författare: Katarina Lönn
Handledare: Erik Lindström

TACK

Jag vill tacka min handledare Erik Lindström för hans handledning, tålamod och skicklighet.

Jag vill även tacka min familj som stöttat mig under studiens gång.

Katarina Lönn

2009-05-21

Blekinge Tekniska Högskola

Managementhögskolan

Arbetets art:	Kandidatarbete 15 hp Psykologi 41-60 hp
Titel:	Kärlek, misshandel och trauma. En fallstudie om kvinnomisshandel och dess konsekvenser.
Författare:	Katarina Lönn
Handledare:	Erik Lindström

Abstract

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer har under de senaste åren blivit allt mer uppmärksammat dock enbart definierats som ett problem i cirka 40 år. Det är idag ett samhällsproblem som ständigt fortsätter att öka men tack vare forskningen kring ämnet, har kartläggningen av fenomenet varit möjlig. Syftet med denna undersökning är att utifrån en kvinnas egen berättelse identifiera psykologiska processer i samband med misshandel. Syftet är också att bekräfta tidigare forskning om de faser den misshandlade går igenom fram till uppbrottet samt identifiera möjliga konsekvenser av våld mot kvinnor. Jag syftar även på att besvara frågeställningen angående den hjälp individer i extrema situationer behöver för att komma tillbaka till samhället. Det empiriska materialet samlades genom en kvalitativ intervju och resulterade i identifikationen av de olika faser kvinnan upplevde under misshandeln. Genom att tematisera materialet blev det för mig möjligt att identifiera de olika psykologiska följderna av kvinnans traumatiska upplevelse så som depression, ångest och posttraumatisk stress och det Kvinnojourens bristande arbete med att bistå kvinnorna med professionell psykologisk hjälp.

Nyckelord: *Kvinnomisshandel, Posttraumatiskt stressyndrom, Trauma, Våldets normaliseringsprocess*

Blekinge Tekniska Högskola

Managementhögskolan

Subject: Degree project 15 ECTS
Psychology 41-60 ECTS

Title: Love, abuse and trauma. A case study on domestic violence and its consequences.

Author: Katarina Lönn

Tutor: Erik Lindström

Abstract

Male violence against women in close relations has in recent years received increased attention, however, only identified as a problem in approximately 40 years. It is now a social problem that is constantly increasing, but the identification of the phenomenon has been possible thanks to the research on the subject. The purpose of this study is to, from a woman's own story, identify psychological processes in connection with the assault. The aim is also to confirm previous research on the phases of the abused go through until decampment and identify possible consequences of violence against women. I also aim to answer the question regarding the assistance of individuals in extreme situations while getting back to society. The empirical material was gathered through a qualitative interview and resulted in the identification of the different phases the woman experienced during maltreatment. The thematic approach on the material, made it possible for me to identify the psychological consequences of a woman's traumatic experience as depression, anxiety and post traumatic stress and the Women's Shelter lack of efforts to assist women with professional psychological help.

Keywords: *Domestic violence, Posttraumatic stress disorder, Trauma, Normalization process of the violence*

Innehåll

1. Inledning	5
1.1. Syfte och frågeställning	6
1.2. Avgränsning.....	6
2. Teoretisk bakgrund och empirisk forskning	7
3. Metod	14
3.1. Val av metod	14
3.2. Deltagare	14
3.3. Procedur	15
3.4. Analys.....	16
3.3. Forskningsetik	17
4. Resultat.....	18
4.1. Identifikation av misshandel faser.....	18
4.2. Konsekvenser av misshandeln	21
5.3. Samhällets hjälp	23
4.1. Tolkning av resultat.....	25
4.1.1. Identifikation av misshandel faser.....	25
4.1.2. Konsekvenser av misshandeln	26
4.1.3. Samhällets hjälp	28
5. Diskussion	29
5.1. Metoddiskussion.....	29
5.2. Resultatdiskussion.....	30
Referenser.....	34
BILAGA 1.....	36

1. Inledning

Förenta Nationerna (FN) definierar våld mot kvinnor som:

könsbetingad våldshandling som resulterar i eller sannolikt kommer att resultera i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller sådant lidande för kvinnor innefattande hot om sådana handlingar eller godtyckligt frihetsberövande vare sig det sker offentligt eller privat

(Brottsofferjourernas Riksförbund [BOJ], 2007).

I Brottsbalkens tredje kapitel där brott mot liv och hälsa behandlas, kan man utläsa att den som döms för misshandel har utfört en handling genom bruk av våld uppsåtligen tillfogar offret kroppsskada, sjukdom eller smärta (Brottsbalk, 1998:393). Ett brott som resulterar, om bevisat och dömt, till fängelse i högst två år eller, om brottet klassas som ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader (Brottsbalk, 1998:393).

Våld av män mot kvinnor, framför allt i nära relationer har enbart definierats som ett problem i cirka 40 år, ett problem som inte enbart är offrets men även samhällets. Ett problem som i dagens samhälle inte egentligen borde finnas. Men det gör det och istället för att minska, ständigt förstätter att öka. Totalt har den anmälda misshandeln mot kvinnor ökat med drygt 30 % under 2000-talet (Brottsförebyggande Rådet [Brå], 2009). Brå rapporterar att omkring 28 300 fall av misshandel mot kvinnor över 15 år anmäldes under 2008 men då mörkertalet är så stort kan man inte med säkerhet veta hur många kvinnor som årligen faller offer för våldet (Brå, 2009). Men det man vet är att den vanligaste typen av kvinnomisshandel innefattar make, sambo eller pojkvän, alltså en person i kvinnans omedelbara närhet (Brå, 2008).

Äktenskap, den kvinnliga och manliga förbindelsen förväntas vara en tid där kärlek till den andra personen växer och gror sig stark, där man lever i respekt för varandra och håller den andra personen kär. Dock påvisar den tidigare forskningen att 11 % av tillfrågade kvinnorna i en undersökning, genomförd under 1998 på uppdrag av Regeringen och Brottsoffermyndigheten, upplever misshandel just inom ett äktenskap (Lundgren, 2001). En misshandel som kan resultera i både fysiska (blåmärken, strypmärken och krosskador) och psykiska skador som oftast representeras av extrem rädsla, depression och en skadad självbild (Eliasson, 2000). Den tidigare forskningen har även påvisat förekomst av vissa typiska faser som avlöser varandra och påverkar kvinnan starkt under misshandeltiden.

Under 1993 antog FN en deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor, en deklaration som lägger tonvikten på att våld mot kvinnor utgör en kränkning av kvinnors rättigheter och

grundläggande friheter, och är ett hinder för att uppnå jämställdhet, utveckling och fred (BOJ, 2007). Det betonas i deklARATIONEN ÄVEN ATT KVINNOR SOM UTSÄTTS FÖR VÅLD OCH DERAS BARN SKA ERBJUDAS SOCIALT, PSYKOLOGISKT, MEDICINSKT, EKONOMISKT OCH RÄTTLIGT STÖD (BOJ, 2007).

Tack vore all den forskning som bedrivs om fenomenet kvinnomisshandel, har idag kvinnan rätten till att begära s.k. tryggningspaket och få möjlighet att få skyddad identitet för sig själv och sina barn. Men får kvinnan all det stöd och hjälp som hon verkligen behöver för att återvända till samhället? Eller finns det konsekvenser som kvinnan upplever misshandeln har gett henne som förbises?

1.1. Syfte och frågeställning

Syftet med denna undersökning är att utifrån en kvinnas egen berättelse identifiera psykologiska processer i samband med misshandel. Syftet är också att bekräfta tidigare forskning om de faser den misshandlade går igenom fram till uppbrottet samt identifiera möjliga konsekvenser av våld mot kvinnor.

Jag syftar även att besvara frågeställningen:

Vilken hjälp anser kvinnan, andra individer i liknande situation behöver för att komma tillbaka till samhället?

1.2. Avgränsning

Då jag syftar på att utföra en studie baserat på kvinnans berättelse och hennes upplevelser har jag avgränsat mig till att betrakta misshandeln enbart från kvinnans synvinkel. Jag har även enbart koncentrerat mig på kvinnans berättelse om tiden under och efter äktenskapet.

2. Teoretisk bakgrund och empirisk forskning

Länge var våldet mot kvinnorna en personlig angelägenhet, en sak mellan mannen och hustrun, men 1944 var det för första gången möjligt att utan kvinnans anmälan åtala mannen för grov misshandel (Eliasson, 2000). Det var dock inte förr än 1998 som bestämmelsen om grov kvinnofridskränkning med fokus på upprepande övergrepp och kränkningar som begåtts av en man som kvinnan har/haft en nära relation med, trädde i kraft (Brå, 2008). I vår tid existerar kvinnomisshandeln inte längre enbart i privatsfären, det har lyfts i offentligheten genom media och de mångtaliga rättsliga fallen. *Det har blivit ett namngivet och offentligt reglerat socialt problem* (Hydén, 1995, sid. 24). Detta allmänna intresse för fenomenet ses som en del av diskrimineringen av kvinnor i samhället och ett uttryck för historiskt ojämnliska maktförhållanden mellan kvinnor och män och det är även just det som har bidragit till ett ökat intresse från olika forskare att undersöka kvinnomisshandel från olika vinklar (Eliasson, 2000). Individualpsykologer som forskar kring familjeliv har engagerats med intresset att både undersöka varför och på vilket sätt kvinnan misshandlas och vem denne misshandlaren är. I Sverige har psykiatern John Cullberg (2003) och bl.a. Mona Eliasson (2000) och Sandra Harding (1986) försökt besvara just dessa frågor med syftet att kunna göra utvecklingen av det förebyggande arbetet mot misshandel mer utbrett.

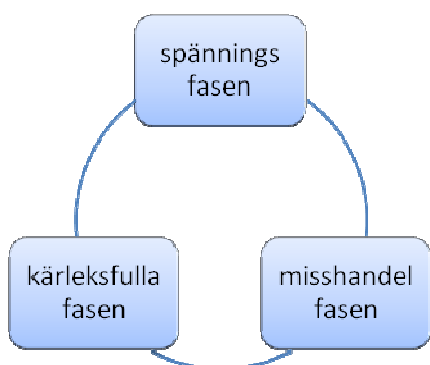
Baserat på forskningen kring varför kvinnan blir ett offer för mannen utarbetade Sandra Harding (1986) tre analysnivåer (individnivå, strukturellnivå och kulturella normer och värderingar) för att göra det möjligt att förstå relationen mellan kön och våld. Nivåerna förklarar våldet som en *personlighetsfaktor* med mannens personliga egenskaper som grund, som en del av de *strukturer i samhället* vi lever i med lagar, traditioner och värderingar där även det sociala systemet där kvinnor är underordnade män ingår och som den *kulturella handling* som förmedlar vad som är kvinnligt och manligt (Harding, 1986).

De kvinnor som man antar oftast blir utsatta för våldet är enligt, Eliasson och Ellgrim (2006) de med utländsk bakgrund, missbruksproblem och funktionsnedsättning. Antagandet bygger på att dessa kvinnor kan ha problem med språket som även kan bidra till ett bristande kunskap om rättsystemet och samhället i sin helhet (Eliasson & Ellgrim, 2006). Med andra ord är de kvinnor som på ett eller annat sätt är beroende av sina män de som oftast löper risk för misshandel. Individualpsykologiskt orienterade forskare förde en diskussion under slutet av 1970 talet om personlighetsstörda män och personlighetsstörda kvinnor i samband med kvinnomisshandel inom just äktenskap (Cullberg, 2003). Diskussionerna handlade om att det måste vara "fel" på mannen som utför en våldshandling på sin fru och men även på frun som

”låter” det hända och ur detta *individualpsykologiska perspektiv* beskrivits som provokativa, högkompetenta och allmänt problematiska (Cullberg, 2003).

En liknande fast en mer bearbetad bild av den misshandlade kvinnan ges av den engelske psykiatern Jasper John Gayford (1983) som menar att istället för att betrakta kvinnorna som en homogen grupp bör de delas in i tre grupper, den *inadekvata, provokativa* och *högkompetenta* (Gayford, 1983, sid. 130). Den första gruppen beskrivs av Gayford (1983) som kvinnor vars uppväxt har varit präglad av svåra förhållanden så som dålig ekonomi, alkoholmissbruk och barnfödsel i unga år, den andra gruppens kvinnor skall agera provokativt mot sin man genom att bl.a. missköta hemmet, barnen och mannen, agera kontrollerande eller flirtigt och utmanande mot andra män. Till Gayfords (1983) tredje grupp tillhör de högtutbildade kvinnorna men en god uppväxt och ett kvalificerat arbete som i början av äktenskapet imponerar på mannen men vid ett senare skede leder till att han känner sig underlägsen och irriterad.

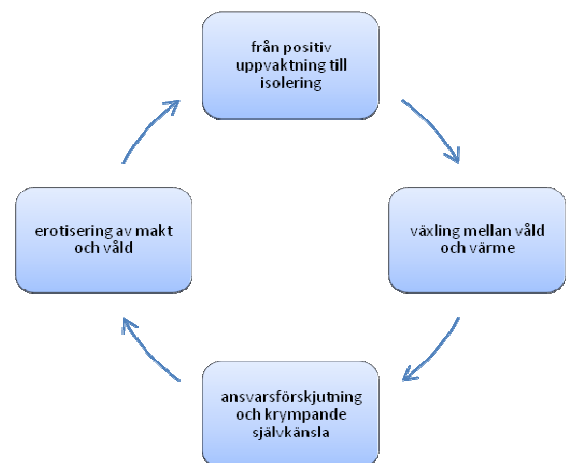
Forskningen angående förståelsen av vad som kännetecknar den misshandlade kvinnan har lett till att en kartläggning av misshandelns olika faser har varit möjlig att identifiera. De två främsta kvinnliga forskare inom detta område är den amerikanska psykologen Leonore Walker (1994) och den norska teologen Eva Lundgren (2004). Walker (1994) mynnade redan 1978 uttrycket ”kvinnomisshandelsyndromet” vilket innebar att det våld som kvinnan utsätts för av sin man är en tre fas process som kallas ”*den inlärdas hjälplösheten*”. Enligt Nationalencyklopedin (2009) innebär begreppet ”*ett tillstånd karakteriserat av passivitet, nedstämdhet och oförmåga att se sammanhang*”. Tillståndet sammanfattas som en situation där individen själv inte har kontroll över för henne väsentliga faktorer (Nationalencyklopedin, 2009). Teorin om processen börjar med den *spänningsbyggande fasen* där spänningen mellan makarna byggs upp för att bryta fram och få sitt upplopp i *misshandels fasen* under vilken mannen skyller sin vrede på antingen alkohol eller kvinnans handlingar (Walker, 1994).

Figur 1. Modell för den inlärdas hjälplösheten, enligt Walker (1994).

Processen avslutas under den tredje fasen, *avspännings fasen*, där mannen plötsligt ändrar sin inställning till kvinnan och ångrar allt han hittills gjort (Walker, 1994). Det är den sista fasen som kännetecknas mest av känslor makarna emellan, där mannen blir rädd för att kvinnan skall lämna honom och kvinnan som känslomässigt är beredd att ta steget plötsligt ångrar sig då hon tror på alla löften maken ger henne och inser hur beroende hon är av honom (Walker, 1994). Under 1980 –

talet formulerades det strukturella synsättet som i Sverige varit representerat av bland annat Riksorganisationen för Kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS). Synsättet i skillnad från det individualpsykologiska perspektivet som ofta ses som fientligt och skuldbeläggande på kvinnan, betraktar våldet som en integrerad del i samhället där män står i överläge gentemot kvinnan (MacKinnon, 1989). Männerna och kvinnorna betraktas här som fria från personlighetsstörningar som orsak till våldsförändet, men betraktar alla män i Sverige som skyldiga till att våldföra sig på kvinnor och att det är bara en fråga om vilka medel som används (MacKinnon, 1989). Det är i samband med detta synsätt som Eva Lundgrens (2004) teori om *våldets normaliseringsprocess* utvecklades. Processen i likhet med Walkers (1994) beskrivs med hjälp av en modell, i detta fall med fyra faser och fokuserar på att tydliggöra processerna där våldet mot kvinnan blir allt vanligare och att mannen ständigt hittar motiv till att bruka våld (Lundgren, 1994). Dock i skillnad från Walker (1994) som menar att kvinnan lär sig att bli hjälplös och passivt uppgiven, menar Lundgren (2004) att kvinnan efter en längre tid med våld börjar uppfatta det som ett normalt inslag i hennes vardag. Den *första fasen* i Lundgrens (2004) modell har sin början i ett tidigt stadium av förhållandet mellan kvinnan och mannen, där han uppträder väldigt uppvaktande, omsorgsfullt och socialt mot kvinnan men efter en tid övergår till att kontrollera och sätta gränser i hennes vardag (Lundgren, 2004). Mannen isolerar kvinnan från sin omgivning både fysiskt och psykiskt genom att granska hennes sociala kontakter med familj och vänner. Den *andra fasen* börjar omedelbart efter misshandeln då mannen ökar kontrollen över kvinnans liv genom att i ena stunden hota hennes liv och i den andra uppträda ångerfullt (Lundgren, 2004). Denna känslomässiga förvirring som kvinnan upplever i dessa stunder leder till den *tredje fasen* under vilken kvinnan förlorar greppet om sin egen verklighetsuppfattning, får skuld känslor och lägger ansvaret för mannens våldshandlingar på sig själv (Lundgren, 2004). Den *sista fasen* inleds då mannen känner sig som starkast och upplever en erotisk tilldragelse då han utövar våld, kontroll och dominans på kvinnan (Lundgren, 2004). Lundgrens (2004) teori bär förutom den *radikalfeministiska köns maktteorin*, även inslag av de negativa upplevelserna på traumatiska händelser.

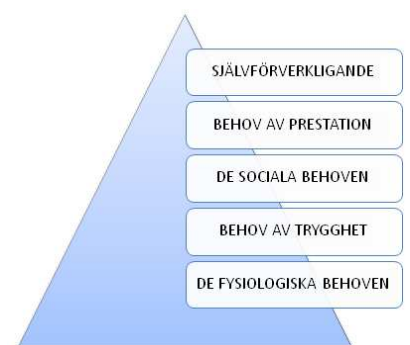

Figur 2. Modell för våldets normaliseringsprocess, enligt Lundgren (2004).

Under 1990-talet beskrev Walker (1994) den misshandlade kvinnan som en individ som bär på den psykologiska symptom för *Battered Woman Syndrome (BWS)*, som ett resultat, en konsekvens av våldet mot henne. BWS beskrivs av Walter (1994) som en grupp av symptom som kan liknas med posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) som är en diagnos på den psykiska störningen med det mest grundläggande kriteriet att personen måste ha varit utsatt för en traumatisk händelse. En sådan traumatisk händelse kan t.ex. vara död eller en allvarlig skada av en närestående person eller hot av sin egna fysiska eller psykiska integritet (Jonsson, 2004). Personen reagerar på denna händelse med en stor psykisk stress och de vanligaste symptomen på detta är ångest och ett undvikande beteende som är förknippat med det upplevda traumat (Jonsson, 2004). Cullberg (2003) definierar PTSD som ”*ångest med en irrationell rädsla för att upplevelsen ska upprepas, en kronisk depression med skuld känslor, isoleringstendenser, psykosomatiska symptom liksom huvudvärk eller hjärtklappning och psychic numbing, känslotumhet*” (Cullberg, 2003, sid.63). Ångesten som alltså är ett av de symptomen på PTSD/BWS preciseras som spänningar och är en av de naturliga reaktionerna på ett upplevt hot som dock kan vidareutvecklas till en psykisk störning där frekvensen och intensiteten av ångest kan komma att påverka det dagliga livet (Passer & Smith, 2007, sid.536). Individen kan bli så pass påverkad av den traumatiska händelsen att den inte kan sluta återuppleva den både under dagarna men även under nätterna med återkommande mardrömmar (Lundin, 1992). Det leder även till att individen undviker allt som påminner den om händelsen, undviker sina närmaste, är spänd, lättskrämd och irriterad, får vredesutbrott ofta, koncentrationssvårigheter och blir överkänsligt för både ljus och ljud (Lundin, 1992). Lundin (1992) menar vidare att det är ett tillstånd som kan leda till att personen tappar sin basala tillit till både sig själv och andra i sin omgivning. Walker (1994) menar att det kan vara vanligt att kvinnan i samband med tankarna på misshandeln kan uppfatta ”utanför kroppen” upplevelser. Personen kan även tappa lusten att utföra all dagliga sysslor och aktiviteter och ha svårt att koncentrera sig, vilket enligt American Psychiatric Association (APA) (2000) är tydliga symptom på depression. APA (2000) tar även upp några av symptomen som förändrad aptit och sömn, minskad sexlust, koncentrationssvårigheter, känsla av att vara mindre värd och även självmordstankar. Syndromet definieras vidare som en psykisk störning där stämningläget är påfallande sänkt, där personen nedvärderar sig själv, ser inget riktigt positivt i sitt liv och saknar förhoppningar inför framtiden (Nationalencyklopedin, 2009). Vidare beskriver Walker (1994) att BWS även kan inkludera organiska hjärnskador, upplevelser av problem med det sensomotoriska, språket och koordinationen, detta beroende på de upprepade slagen mot huvudet.

Den största företrädare gällande just trauma och forskning kring traumatogena händelser är, inom psykologin Sigmund Freud (1923) som i början av 1900-talet utvecklade en ångest teori där han delar in begreppet i *signalångest* och *traumatisk ångest* (Passer & Smith, 2007). Signalångest innebär, enligt Freud (1923) den skyddande funktion där jaget undviker en kommande fara vid en traumatisk händelse och den traumatiska ångesten innebär däremot att det upplevda tillståndet under en traumatisk händelse, bryter ner det skyddande skalet och orsakar en total hjälplöshet (Passer & Smith, 2007). De återkommande mardrömmar som är en av konsekvenserna av den upplevda trauman förklaras av Freud (1923) ur ett upprepningstvångs princip, vilket innebär att innehållet i mardrömmarna är en regression orsakad när det skyddande skalet inte längre kan stå emot impulserna från den upplevda händelsen (Passer & Smith, 2007). En bearbetning av den psykiska trauman är enligt Freud (1923) högst nödvändig och möjlig genom att individen använder sig av nya försvar vid återupplevelsen av den traumatiska händelsen (Passer & Smith, 2007).

Vidare menar Freud (1923) att för att en händelse ska få en traumatisk effekt, måste den uppfattas av individen som så pass omskakande att ett eller flera av individens grundläggande behov och värden hotas allvarligt eller förloras helt (Passer & Smith, 2007). Abraham Maslow utarbetade under 1950 – talet en behovstrappa som representerar alla de behov en individ grundläggande behöver (Hwang, Lundberg, Rönnerberg & Smedler, 2005). Dessa behov ordnades av Maslow i fem grupper och tilldelades ett "trappsteg" som representerar tanken om att varje behov på ett sådant trappsteg måste vara tillfredställt för att kunna gå vidare till nästa (Hwang et al., 2005). Längst ner i trappan befinner sig de *fysiologiska behoven*, där bl.a. mat och sömn ingår, vidare finns behovet av *trygghet (tillit)* som måste vara tillfredställt för att de *sociala behoven* med gemenskap ska kunna bli det. Vidare i ordningen finns *prestationsbehov*, där man bl.a. finner behovet av respekt för att avsluta på *självförverkligande* vilket innebär att man tillfredställt alla de grundläggande behoven (Hwang et al., 2005). Om ett behov på ett lägre trappsteg inte längre är tillfredställt, upplevs en känsla av regression och fokus på den lägre nivån behövs ännu en gång.

Figur 3. Modell för Malows behovstrappa, enligt Nationalencyklopedin (2009).

Begreppet regression, som alltså är en tillbaka blick på en händelse här i syfte att uppleva tillfredställelse i något av "trappstegen" är även förankrat i kognitionspsykologin och dess teorier angående upplevelser av emotioner som kan leda till förändrade föreställningar och attityd (Passer & Smith, 2007). Emotioner, som är sinnestillstånd utlösta bl.a. av externa stimuli och vår kognitiva tolkning av en situation,

kännetecknas bl.a. av ett emotionellt tillstånd som kan påverka beteendet (Passer & Smith, 2007). De uppkommer efter den kognitiva analysen av situationen, där värderingar, baserade på tidigare erfarenheter och bedömningar av olika tänkbara handlingar sker (Nationalencyklopedin, 2009). Dock så finns det tillfällen där våra emotioner och handlingar inte riktigt stämmer överens. Teorin om den kognitiva dissonansen av Leon Festinger (1957) beskriver hur en handling kan påverka attityder och vice versa. Det handlar om att vi individer strävar efter att reducera dissonansen, alltså skillnaden mellan attityden mot en händelse och vår beteende i sambandet med det, genom att ändra vårt beteende så att handlingen stämmer överens med attityden (Festinger, 1957). Det är alltså en strävan om att uppnå den bästa möjliga sinnestillstånd i samband med en händelse speciellt om det är återkommande, genom att antingen ändra sitt beteende, attityd och föreställning om händelsen. Styrkan av dissonansen beror på styrkan i händelsen som utlöst dissonansen och den grad av påverkan den har på individen (Festinger, 1957). Är händelsen av ett traumatiskt slag blir det, menar Festinger (1957) lätt att känslan av tillfredställelse bli ett behov och där beteendet blir det som ändras lättast, men att även attityden påverkas om dissonansen håller i sig en längre tid. Detta kan resultera i att individen blir benägen att ta till sig information, som han vet inte egentligen är sann, men att den stödjer den nya uppfattningen om händelsen eller individen själv (Festinger, 1957).

För att ens kunna få en möjlighet att bli fri från liknande tankar och de traumatiska minnen och konsekvenserna av själva trauman som en misshandel kan orsaka, måste som tidigare nämnt, individen få hjälp och den finns idag i form av politiskt- och religiöst obundna organisationer som t.ex. kvinno- och tjejjourer. Joursrörelsen startade sin verksamhet i mitten av 1970-talet i samband med att mäns våld mot tjejer, kvinnor och barn blev erkänt som ett samhällsproblem (Roks, 2009). De fungerar både som tillflyktsorter för utsatta kvinnor och deras barn men jobbar även med att ge stöd och all hjälp de anses behöva till kvinnorna. Rörelsen arbetar efter en feministisk metod som bygger på ” *hjälp till självhjälp* ” alltså kvinnosolidaritet med syfte att bemöta alla kvinnor i nöd med bekräftelse och förståelse (Roks, 2009). De gör det möjligt för de utsatta kvinnorna att berätta om sina upplevelser, behålla sin anonymitet och mötas med kunskap och erfarenhet gällande misshandel som ett fenomen. Det är just genom de många tjej- och kvinnojourer i Sverige som en kvinna kan få hjälp att komma i kontakt med olika myndigheter så som polis och läkare, rådgivning eller stödjande verksamhet.

Baserat på den tidigare forskningen om kvinnomisshandel och traumatiska upplevelser som resulterade i de av mig här presenterade teorier syftar jag att utföra en studie baserat på ett

möte med en kvinna som upplevt våld mot sin person. Studien förväntas öka förståelsen om hur det är att leva i ett äktenskap fylld med våld, vilket kan vara till hjälp vid omvårdnaden av misshandlade kvinnor.

3. Metod

3.1. Val av metod

Med avsikten att besvara mitt syfte och frågeställning valde jag att använda mig av den kvalitativa metoden som kännetecknas av verbala formuleringar exempelvis intervjuer (Backman, 1998). Eftersom studien syftar på bekräfta tidigare forskning samt att beskriva en persons upplevelser valdes en blandning av *deduktiv* och *explorativ enfallstudie* (singel case studie). Den deduktiva metoden innebär att utgångspunkten ligger i teorier och hypoteser i den tidigare forskningen om ämnet och där jag har en förutbestämmelse av hypotesens utgång och genom studien prövar om denna utgång stämmer överens med det verkliga utfallet (Krusse, 1998). Den explorativa metoden är det utforskande sättet att utföra studien på, vilket ger mig möjligheten att få en persons beskrivning av en problematisk situation med syftet att försöka *förstå* personens och eventuellt även andras upplevelser i liknande situation (Krusse, 1998). Metoden gör det möjligt att utforska ämnet på det djupgående sätt som annars inte skulle kunna vara möjligt att vetenskapligt utredas med hjälp av stora representativa grupper. Enligt Robert K. Yin (1994) är forskningsstrategin med en speciell forskningsdesign, alltså en plan som vägleder forskaren under arbetet, viktigt då man jobbar med fallstudier. För att valet av forskningsstrategi ska kunna vara möjlig måste man, enligt Yin (1994) identifiera de typer av frågor man vill ställa, i en explorativ fallstudie är de viktigaste frågorna *varför?* och *hur?* som även de är grunden för nästa steg nämligen studiens syfte.

Jag har valt att använda mig av den kvalitativa intervjun som metod för att samla in mina data. Valet baseras på att metoden syftar på att skaffa beskrivningar av intervjudeltagarens livsvärd, med syfte att *tolka* betydelsen av de beskrivna fenomen och upplevelser och för att därefter *förstå* denna livsvärd (Kvale, 1997). Den har en sakinriktad orientering, vilket innebär att den syftar på att beröra upplevelsen av ämnet och inte beskriva själva individen (Kvale, 1997).

3.2. Deltagare

Baserat på min studies syfte har jag valt att studera ett avvikande/extremt fall, denna typ av fall väljs, enligt Kruse (1998) då studiens syfte är att undersöka något högst ovanligt som t.ex. en våldsam kris eller situation. Syftet med studien är att den ska resultera i en skildring av en ovanlig situation och därför har det varit viktigt att hitta en individ med många relevanta upplysningar som möjligt. Kvinnan i min studie är en individ som upplevt en extrem situation och även då ämnet är så pass känsligt och svårt för henne, ändå valt att berätta om den.

För att behålla kvinnans identitet skyddad, har jag fingerat namn i uppsatsen och valt att kalla henne Anna och hennes man för Johan. Jag refererar till parets barn som dotter/barn.

Anna är född i Sverige, hon är 42 år, lång och utbildad jurist. Hon har skyddat identitet och bor just nu i en egen lägenhet med hemlig adress. När jag träffar Anna har hon ensam vårdnad över parets dotter och kontinuerlig kontakt med en psykolog och kurator.

3.3. Procedur

När syftet och metoden för denna studie valts ut skickades ett brev till Kvinnojourer i södra Sverige och även till tre kvinnor som jag tidigare haft kontakt med och som upplevt våld i sina äktenskap. Brevet beskrev ett övergripligt syfte med studien och mitt intresse att komma i kontakt med kvinnorna för att genom intervjuer besvara syftet. Jag fick två positiva svar, ett genom Kvinnojouren och det andra från kvinnan jag tidigare haft kontakt med. Jag kontaktade båda kvinnorna per telefon där jag återigen övergripligt förklarade syftet, försäkrade mig att deras deltagande var frivilligt, informerade att de när som helst kunde avbryta studien utan att behöva ge mig någon anledning och stämde vidare plats och tid för intervjuer. Dock intervjuades enbart en av kvinnorna då kvinnan jag tidigare haft kontakt med valde att avbryta sitt deltagande.

Intervjun börjades med ett kort inledande samtal om studien, det ämne som skulle diskuteras och intervjuens upplägg. Detta gjordes i syfte att skapa en avslappnad atmosfär och få kvinnan att känna sig trygg och känna tillit till mig som intervjuare. Detta sätt anmärks av Kruuse (1998) som menar att en jag – du - kommunikation som kan skapas under en kvalitativ studie, kan verka berikande för båda parter.

Jag valde att genomföra intervjun som en halvstrukturerad intervju, vilket innebär att jag har förberett en rad av frågor som jag menade att ställa men fortfarande var öppen för att fördjupa mig och ställa oförberedda frågor om ämnet (Kvale, 1997). Frågorna i intervjuguiden som utformades innan intervjun, formulerades på det sätt att ge intervju deltagaren möjlighet att berätta sin historia utan att jag styrde henne. Jag utformade två typer av frågor, nämligen *erfarenhets/beteende frågor* och *attityd/värderings frågor*. Den första typen av frågor fokuserar på vad en person har gjort och upplevt medan den andra fokuserar på individens tankar om ett visst ämne (Kruuse, 1998). Detta ledde till att intervjudeltagaren svarade på de frågor som jag ställde väldigt beskrivande och öppet.

Med kvinnans godkännande spelades intervjun in med bandspelare, vilket gav mig som intervjuare möjlighet att ha total koncentration på kvinnans berättelse och underlättade även transkriberingen av materialet. Den inspelade och transkriberade intervjun har förvarats inlåst

och det var endast jag, intervju deltagaren och handledaren som hade tillgång till detta material.

På intervjudeltagarens begäran förstördes ljudfilen med intervjun och den transkriberade råmaterialet direkt efter tolkningen av materialet.

3.4. Analys

Som tidigare nämnt har jag använt mig av en bandspelare vid intervjutillfället, vilket innebär att jag var tvungen att transkribera intervjun, alltså överföra intervjun från tal till skrift. Jag fokuserade i detta stadium på att försöka återge en så tolkningslös bearbetning av materialet som möjligt, jag försökte tänka mig in i hur kvinnan skulle ha velat formulera sig skriftligt. Vidare skickade jag intervjun i skrivet skick till henne för att hon skulle få en möjlighet att eventuellt kommentera om jag hade missförstått något av svaren. Texten godkändes av kvinnan och analysen av materialet kunde påbörjas.

Jag har använt mig av en *tematisk analys* vilket innebär att materialet bearbetas med syfte att hitta till syftet relevanta teman (Langemar, 2007). Då intervjun var transkriberad och godkänd av deltagaren läste jag igenom texten ett flertal gånger med syfte att förstå och få en uppfattning om innehållet, samtidigt som relevanta nyckelord och citat och även mina egna tankar med relevans för syftet och frågeställningarna markerades i marginalen. Dessa markeringar grupperades vidare efter likheter och bidrog till de olika temana formulerades.

Temana bildades både deduktivt (baserat på teorier, syfte och frågeställning) och även induktivt (baserat på nyckelorden i materialet). Temana är *Identifikation av misshandel faser*, *Konsekvenser av misshandeln* och *Samhällets hjälp*. Vidare

sorterade jag och sammanfattade materialet för att hitta relevanta data för varje tema. Slutligen fick varje tema en rubricering och sammanfattades med text och relevanta citat som redigerades till en viss del (pauser togs bort) utan att deras innebörd ändrades. Här använde jag mig av *citatplock* - metoden som går ut på att läsa igenom materialet återigen och därefter belysa de tidigare valda temana med hjälp av relevanta citat (Kruuse, 1998). Fördelen med denna metod, anser jag är att läsaren av denna rapport får en möjlighet att både bedöma min tolkning av materialet och dess relevans till mitt syfte och frågeställning. Metodens svaghet anser jag är faktum att det nästan är omöjligt för läsaren att förstå varför jag valt vissa citat, dock anser jag att jag har inkluderat all den nödvändiga material för att läsaren ska förstå grunden för mina tolkningar och den beskrivning jag gör av fallet.

Figur 4. Översikt av de valda temana.

3.3. Forskningsetik

Kvinnan kontaktades per brev och telefon angående deltagandet i studien, studiens syfte och upplägg. Deltagaren har även under två tillfällen fått information om att medverka i studien och intervjun kan avbrytas när som helst utan förklaring. Hon blev även informerad om att den färdiga uppsatsen kommer att publiceras på Blekinge Tekniska Högskolans databas, vilket godkändes av deltagaren.

Jag har vidtagit åtgärder för att skydda kvinnans privatliv genom att behandla all den information jag fått av henne konfidentiellt, alltså skydda den mot att obehöriga tar del av de uppgifter som jag fått henne (Vetenskapsrådet, 2007). Under studiens gång har jag varit noga med att hennes identitet inte skulle vara möjlig att urskiljas och som intervjuare försökt vara känslig och medveten om de etiska aspekterna.

I ett känsligt ämne, som detta utan tvekan är, är det enligt Kvale (1997) möjligt att intervjudeltagaren utelämnar mycket information under intervjun då ämnet kan skapa obehag hos denne. Därför kontaktades kvinnans psykolog och informerades om studien och datumet för intervjutillfället med syfte att kvinnan skulle kunna få hjälp om behovet fanns.

Då jag har studerat fenomenet kvinnomisshandel tidigare har jag förfärdigat en viss förkunskap om ämnet vilket innebär att jag som författare och tolkare av studien till en viss del präglats av den. Därför har det varit viktigt för mig att reflektera över min tidigare kunskap och förförståelse för att objektivt kunna bearbeta materialet. Men genom att vara medveten om detta och beakta den förförståelse för ämnet jag redan har är det ändå, enligt Kvale (1997) möjligt att skapa bra förutsättning för en god forskning. Det är viktigt att läsaren av studien har min förförståelse i åtanke men även Kvales (1997) resonemang om att varje ny tolkning tillför något nytt till den totala kunskapsmassa då varje individ som gör en tolkning har sina individuella utgångslägen.

Under studien har jag varit väldigt noga med att följa Walizer och Wienirs (1987) så kallade ”*etiska nejen*”, alltså den negativa inställningen till förfalskning, plagiat, medvetet urval av data och utnyttjande av mina kollegers arbeten (Walizer & Wienir, 1987). Jag har även under hela tiden strävat efter att mitt arbete skall vara fullt mitt eget och att källorna skall vara så noggrant redogjorda som möjligt.

3. Resultat

I denna del av uppsatsen syftar jag på att besvara mitt syfte att identifiera både de olika stegen fram till uppbrottet med mannen och misshandelns konsekvenser. Den insamlade materialet kopplas här ihop till de tidigare omskrivna teorierna gällande bl.a. ”den inlärd hjälplösheten”, ”våldets normaliserings process” och ångest. Resultatdelen avslutas med att besvara frågeställningen gällande den hjälp som kvinnan anser andra individer i liknande situation behöver för att återvända till samhället.

4.1. Identifikation av misshandel faser

Anna och Johan arbetade lika mycket och var båda två angelägna om att göra karriär inom sina områden, Anna inom juridiken, Johan han som mäklare.

Vi jobbade från tidig morgon till sent på kvällarna och den tiden som vi spenderade ihop var fylld med kärlek och omsorg. Johan frågade alltid under kvällsmaten hur min dag hade varit och om jag hade gjort något roligt. Han satt alltid och lyssnade med ett stort intresse och berättade senare om sin dag.

Johan sa ofta till Anna hur stolt han var över henne, att hon var duktig på sitt jobb och helt underbar som fru. Han gav henne ofta komplement över hennes utseende och det hushållsarbete hon gjorde. Anna var jättekär i Johan och längtade efter att få komma hem till honom varje kväll. Men efter några månader som man och fru började Anna uppleva stunderna med Johan som allt annat än kärleksfulla. Johan insisterade att Anna skulle berätta om de kollegor som hon jobbade tillsammans med, om hon tyckte de var mer attraktiva än Johan och om hon skulle vilja inleda en affär med dem.

Jag minns att jag tyckte det var gulligt att han brydde sig så mycket om mig, att han var så svartsjuk. Han måste älska mig så mycket och vill inte förlora mig, minns jag att jag tänkte. Men efter några veckor upplevde jag kvällens samtal som förhör där Johan antog rollen som polis och där jag betraktades som en brottsling. Jag kände mig illa till mods och tills sist försökte jag undvika att prata med Johan när jag kom hem från jobbet. Detta resulterade i att Johan väckte mig på nätterna för att jag skulle ”redovisa” min dag för honom.

Anna beskrev perioden som en tid då hon kände sig väldigt vilsen, att stämningen hemma var laddad och outhärdlig. Johan gjorde narr av Anna utseende, förlöjligade hennes arbete och påpekade ofta vilken dålig hushållerska hon var. Anna kände sig inte uppskattad över det hon gjorde för Johan, att han aldrig tackade henne för att hon lagat mat åt honom eller städade. Men hon valde att inte kommentera detta faktum utan fortsatte att göra det han bad henne om. Hon slutade att känna och fungerade som en robot. Hon gjorde inte någonting för att prestera, det handlade om att bara göra det och inte resultatet.

Det mest förvirrande var nog att jag inte längre kände någon lust att berätta för Johan vilka framsteg jag gjorde på jobbet. Jag visste att Johan ville att jag skulle bli hemma fru och låta honom ta hand om ekonomin. Jag var ledsen att jag inte kunde dela mina framgångar med honom.

Johan baktalade hennes vänner och gjorde allt för att hon inte skulle få möjlighet att träffa dem mer.

Efter ungefär ett år som ett gift par förbjöd Johan mig att träffa mina vänner. Jag var jätte ledsen, det var människor som jag känt hela mitt liv och nu togs de ifrån mig.

Men Anna försökte vara Johan till lags. Hon städade mer noga, lagade mer och mer avancerade maträtter och slutade träffa alla sina vänner i hopp att Johan inte skulle ha någon anledning att vara irriterad på henne. Ingenting verkade fungera. Johan skrek på henne varje kväll och efter några veckor började han även regelbundet förgripa sig på henne fysiskt. Han slog Anna så fort hon ville säga något till sitt försvar eller då hon inte sa någonting alls.

Allt var mitt fel. Jag var ful, därför förtjänade jag stryk. Jag var löjlig, dum och gnällig, därför förtjänade jag stryk. Han kunde inte koncentrera sig på jobbet, därför förtjänade jag stryk. Jag tjänade mer pengar, därför förtjänade jag stryk.

Anna var förvirrad. Många gånger låg hon vaken på nätterna och funderade över sitt liv. Hon var en respekterad jurist som dagligen jobbade på att både försvara och placera människor i fängelse. Men hur skulle hon reagera på sin mans beteende? Hon älskade honom och det sätt han tittade på henne, men var oerhört rädd för hur länge det skulle dröja tills misshandeln

skulle eskalera ännu mer. Hur skulle hon försvara sig själv? Hur länge skulle hon orka leva med detta ständiga hot mot hennes liv? En natt bestämde hon sig för att gå.

Johan bad mig på sina bara knän om ursäkt. Han kysste mig och bad att jag skulle stanna. Han skulle aldrig bli arg på mig mer.

Johan blev kärleksfull, tog hand om henne och visade ångest för det han hade gjort. Han gav Anna blommor och visade ömhet och kärlek.

Jag kunde inte gå ifrån honom. Detta var mannen jag hade gift mig med, mannen som jag älskade. Jag kände skuld i att jag ens tänkte på att lämna honom. Jag minns att jag funderade över om allt det som Johan var så arg på mig för var sant. Att det kanske var så att jag var en dålig fru, dålig på mitt jobb och en dålig människa.

Till sist märkte Anna att hon inte orkade kämpa på jobbet varje dag, att det ändå ingen var till nytta. Jobbet och hennes karriär var enligt Anna den centrala orsaken till varför hon misshandlades.

Jag har alltid haft ett bra självförtroende, det var jag tvungen att ha både privat och yrkesmässigt. Men nu var allt som bortblåst. Jag kände mig ofullständig och ful. Det var skönt att sluta jobba. Jag behövde inte se mina kollegor i ögonen och ljuga mer. Nu kunde jag bara låta allt vara och koncentrera mig på att göra det Johan ville.

Enligt Anna förändrades hon när parets dotter kom. Hon började blint förlita sig på Johan och eftersom hon inte längre jobbade hade han ständigt henne där han ville ha, hemma. Varken Annas graviditet eller den direkta tiden efter stoppade Johan för att både psykiskt och fysiskt misshandla henne. Han skrek och slog varje dag och sexuellt utnyttjade henne varje natt.

Jag började så småningom tro på allt Johan sa. Det var sant, jag kunde inte laga mat, mitt arbete var ett skämt och det enda jag behövde var honom och deras dotter. Vem annars? Där fanns ju inga kvar.

Anna tyckte det var skönt att *följa order*. Hon behövde inte ta hand om någonting. Johan betalade alla räkningar, skötte all kontakt med myndigheterna och handlade till och med maten. Det enda som Anna hade att bry sig om var att tillfredsställa Johan på alla möjliga sätt när han väl kom hem.

Hur mycket jag än försökte så var det alltid någonting som var fel. Jag mådde jätte dåligt över att jag inte kunde tillfredsställa Johan, varför kunde jag aldrig göra någonting rätt? Det kunde vara mina kläder eller sättet jag uppförde mig på när han utnyttjade mig sexuellt. Det var fel på mig och jag visste det. Han hade rätt jag dög inte till något varken på jobbet eller hemma. Jag upplevde mitt liv som en del av en dålig film. Alla slag och utnyttjande som var riktade mot mig upplevde jag som om det var någon annan.

Anna började förlika sig med sin situation. Enlig henne hade Johan all rätt i att tillrättavisa henne eftersom hon var oduglig till allt.

När Anna födde dottern hade hon inte pratat i telefon med andra än Johan på ett år. Han kopplade om telefonen hemma på så sätt att inga utgående samtal kunde göras, han ringde fem-sex gånger under dagen för att kontrollera att hon var hemma. Han omdirigerade parets post till sitt kontor och lät inte Anna handla själv.

Han tyckte jag var tjock så han slutade köpa mat hem. Han handlade alltid till vår dotter men det fanns ingen mat hemma. Jag tog lite från hennes burkmat när jag kände mig svimfärdig men inte mer. Jag ville ju inte gå upp i vikt ännu mer.

Anna bröt förhållandet med Johan efter fyra år fyllda med både psykisk och fysisk misshandel. Hon flydde till den närmaste kvinnojouren efter att Johan hotade med att sexuellt våldsföra sig på deras dotter om inte Anna ”ställde upp” på allt han ville. Detta kunde inte Anna tillåta. Genom att be sin granne om hjälp kontaktade hon en av sina forna kollegor som hjälpte henne att fly.

4.2. Konsekvenser av misshandeln

Anna och hennes dotter lever idag under skyddat identitet och bor tillsammans i en fin lägenhet. Hon har ständig kontakt med en psykolog som hon försöker bearbeta den svåra tiden med.

Nästan varje natt drömmer jag om den tiden. Jag ser Johan slå, jag hör honom skrika och förnedra mig. Ibland vill jag inte sova för att inte drömma.

Vardagen känns *konstig* för Anna. Hon gör inte mycket på grund av den ständiga tröttheten men hon vet inte heller vad hon skulle vilja göra om orken fanns där. Hon känner fortfarande att hon inte duger till någonting och har svårt till och med ibland svårt att motivera sig till att äta och ta hand om sin hygien.

När jag mår som sämst känns allt onödigt. Jag bryr mig inte om att äta eller duscha. Varför skulle jag? När det enda jag vill då är att dö.

Men Anna har hittat ett annat sätt att fylla dagarna. Hon inreder lägenheten hon bor tillsammans med sin dotter i, hon leker med henne och framför allt har hon hittat tillbaka till sin ungdoms hobby målar Konst. Hon målar så fort hon minns något från tiden tillsammans med Johan. Hon målar när hon haft mardrömmar eller när dottern frågar om pappan och Anna kokar av ilska.

Jag känner hon jag slappnar av när jag målar. Hur allt det som hänt försvinner från mig över till duken. Jag har aldrig visat tavlorna för någon men jag gör nog det när allt det onda försvinner någon dag och jag känner mig fri igen.

Det som verkligen är jobbigt för Anna är känslan av att vara jagad, hon är ständigt rädd för att Johan ska hitta henne och dottern. Hon känner sig inte trygg någonstans och ber till Gud varje dag att Johan inte knackar på hennes dörr för att hämnas. Hon är rädd för att varje man hon ser på gatan ska vara Johan eller någon av hans vänner. Hon är livrädd för att hon återigen ska bli misshandlad.

Men Anna kämpar. Kämpar för att återigen vara social, att träffa människor och skaffa vänner. Kämpar för att kunna träffa män, att en dag ställa sig i kön i matbutiken och betala till det manliga biträdet, att kunna sätta sig på ett fik eller hämta dottern på skolan. Men varje gång hon har vågat konfrontera känslan har det resulterat i kraftiga svettningar, en känsla av oro och hjärklappning.

Det är inte lätt att undvika män. De finns ju överallt. Men jag tål inte dem. Jag känner avsky och även om jag vill tro att alla inte är kräk som misshandlar, har

jag svårt att möta en mans blick och känna hat. Jag litar inte på en annan människa längre. Jag vågar inte öppna mig för någon. Jag vågar inte vara sårbar igen.

Det är inte så lätt för Anna att bli kvitt *det onda*. Hon har många ärr på sin kropp och i sin själ som en påminnelse från tiden med Johan. Men det enligt Anna som gör mest ont är faktum att hennes dotter är resultatet av ett sexuellt utnyttjande och även om att hon varje dag kämpar för att ge dottern allt hon behöver, gör det ont att se henne.

Jag kan ibland inte titta på henne. Inte när hon gör eller säger en sak som påminner om vems dotter hon också är. Jag ser Johan i henne varje dag. Det är inte lätt att glömma någonting när jag blir påmind om lika ofta.

5.3. Samhällets hjälp

När Anna blev mottagen på kvinnojouren kände hon sig trött och förvirrad. Hon var utmärglad och skakade av rädsla.

Jag kände mig fortfarande chockad över att jag flydde och var väldigt förvirrad över vad jag kände. Men jag var fullt övertygad att jag skulle tillbaka till Johan men att jag skulle lämna min dotter där på kvinnojouren. Jag ville inte att någonting skulle hända henne.

Men kvinnorna på jouren lät inte Anna lämna dottern och gå sin väg. De gav henne mat och pratade om hur viktigt det var att hon skulle ta hand om sig själv för att orka ta hand om dottern. Kvinnorna förklarade för Anna att hon och dottern var säkra i huset och att Johan inte kunde hitta dem. Anna var förvirrad under flera månader. Hon ville tillbaka till Johan ena dagen medan den andra skakade hon av rädsla bara hon tänkte på honom.

Jag fick inte kontakt med någon psykolog förens jag ringde själv ungefär ett halvår efter jag flydde. Jag upplevde det som att det enda kvinnorna gjorde för mig var att inte låta mig gå till Johan vilket var jätte bra men jag behövde ju professionell hjälp. Jag ville ta livet av mig om jag inte träffade Johan och dagen efter för att jag varit om allt det som hänt. Jag var så förvirrad.

Anna fick träffa en kvinnlig psykolog för att försöka få bukt med ångesten och de mardrömmar som kom efter ett tag. De jobbade igenom Annas berättelse under tiden hon och dottern bodde inom kvinnojours nätverk och har fortsatt kontakt än idag.

Jag träffar min psykolog ofta, ibland räcker det med en gång i veckan ibland behöver jag ringa till henne mitt i natten när jag känner att jag inte orkar med någonting. Jag ringer direkt när jag märker hur känslor mot min dotter ändrar sig. Gud, ibland önskar jag att hon inte fanns...

Anna förstår inte varför hon inte fördes till psykakuten när hon ville ta livet av sig. Varför presenterades inte möjligheten att kontakta en psykolog för henne när hon kom till huset, och varför ingen av de andra kvinnorna som Anna träffade i huset någonsin fått professionell hjälp.

Folk måste förstå att ärren på kroppen om ens enorma läker men de i själen behöver man professionell hjälp med. Även om jag inte förstod att jag behövde hjälp av en psykolog när jag kontaktade kvinnojouren så borde jag fått det. Hela processen av att försöka komma ut från det svara hål jag var i hade förmodligen gått så mycket fortare.

Kvinnorna på hemmet hjälpte Anna när hon behövde kontakta myndigheterna gällande polisanmälan mot Johan och ansökan om ensamvårdnad över dottern.

Det kändes skönt att kunna förbli anonym, speciellt då jag lärde känna många poliser och advokater på grund av mitt yrke.

Efter några veckors arbete med ärendet fick Anna och dottern nya identitetshandlingar och möjlighet att börja ett nytt liv i en annan del av Sverige, långt ifrån Johan.

Även om jag anser att kvinnorna som kommer i kontakt med kvinnojouren inte får den hjälp de behöver är jag tacksam för att de finns. Jag vet inte själv om jag hade levt om det inte varit för dem.

Det är en sak till som Anna önskade att fanns tillgängligt då hon levde inom nätverket:

Jag önskar min dotter också fått hjälp av kvinnorna eller en psykolog. Speciellt när jag mådde som värst och inte kunde ta hand om henne. Hon var fortfarande liten och behövde sin mamma och jag orkade inte... Jag kan bara hoppas att hon får ett normalt liv och att hon inte minns vad pappa gjorde mot mamma.

4.1. Tolkning av resultat

Utifrån studiens resultat och de tidigare presenterade teorierna kommer jag i denna del att försöka besvara uppsatsens syfte och den utformade frågeställningen.

Grundat på min kännedom angående kvinnans bakgrund kan jag konstatera att hon inte är lämplig att passa in i av Eliasons och Ellgrims (2006) beskrivna typen av kvinna som oftast bli utsatt för våld. Baserat på min kännedom av kvinnan och bristen på kunskap angående hennes psykiska tillstånd innan misshandel är det dock omöjligt för mig att förkasta den individualpsykologiska synen på kvinnan som framställer kvinnan med en personlighets störning. Jag anser dock att Gayfords (1983) beskrivning av kvinnan som den högkompetenta alltså välutbildade med en god uppväxt och ett kvalificerat arbete passar in som den bild av Anna jag fått under intervjutillfället.

4.1.1. Identifikation av misshandel faser

Identifikationen av de olika faserna har tolkats utifrån Walkers (1994) teori om *den inlärda hjälplösheten* och Lundgrens (2004) teori om *våldets normaliseringsprocess*.

Den första fasen, *spänningsfasen* har i materialet varit möjlig att identifiera baserat på Annas berättelse om tiden precis innan, enligt Anna själv misshandeln började. Det var en tid med kärleksfyllda stunder blandat med irritation och förvirring och den tid då Anna upplevde som *laddad* och vilket stärks av Walker (1994) som beskriver fasen som fylld med spänning. Det är den en fas som bygger upp de negativa känslorna mellan makarna och leder till uppkomsten av den andra fasen, *misshandeln*. Fasen som av Walker (1994) definieras som den tid då förekomsten av våld är frekvent och har varit möjlig att identifiera i resultatet baserat på av Anna grundligt beskrivna tid fylld med våld riktad mot henne. Det är även under samma tid där våldet förklaras som antingen Annas egna fel eller som relaterat till Johans arbete, vilket även det nämns av Walker (1994) som menar att mannen under misshandelfasen skyller våldet antingen på kvinnan eller också andra faktorer. Den sista fasen som av Walker (1994) benämns som den *kärleksfulla*, igenkänns i Annas berättelse som den omedelbara tiden

efter misshandeln. Det är under den tiden som Anna funderar på att lämna sin man men ångrar sitt beslut då han lovar henne att sluta med misshandeln och är väldigt kärleksfull gentemot henne.

Den första fasen i Lundgrens (2004) teori om våldets normalisering, identifieras som den tid i äktenskapet där Anna och Johan upplevde glädje och värme mot varandra, där Johan var väldigt kärleksfull mot Anna och ofta lät henne veta hur stolt han var över hennes karriär.

Fasen förklaras av Lundgren (2004) som den tid där den positiva uppvaktningen från mannens sida sakta men säkert övergår i kontrollerande och gränssättande av kvinnans vardag. Detta kontrollerande av vardagen urskiljs i resultatet som Johans ständiga ifrågasättande av Annas sysslor, förhållandet till kollegorna och vännerna. Det stärks av Johans vilja att Anna slutar umgås med andra människor och enbart spenderar sin tid med honom.

Den andra fasen som av Lundgren (2004) benämns som den tid då mannen får kontroll över kvinnans liv, identifieras i Annas berättelse där Johan efter att ha använt våld på Anna visar sig ångerfull och ledsen för det som hände. Det är den tid som, enligt Lundgren (2004) leder till att kvinnan förlorar all verklighetsuppfattning och lägger all skuld för den situationen hon befinner sig i på sig själv. Detta utskiljs i resultatet då Anna berättar om de skuld känslor hon upplevde när Johan var ångerfull, om den tiden då hon funderade på att ta livet av sig för att göra det lättare för Johan och i det faktum att hon gjorde precis allt för att tillfredsställa Johans krav på henne. Detta ledde till att Anna efter en tid började förlita sig blint på allt Johan sa till henne och då hon samtidigt slutade sitt arbete, transfererade hon även allt ansvar över på honom. Det är under denna tid som den tredje fasen, av Lundgren (2004) beskriven som präglad av ansvarsförskjutning och krympande självkänsla kan identifieras i resultatet.

Baserat på min tolkning av resultatet anser jag att Annas man hade en kontroll över hennes liv, där han först våldförde sig på henne för att senare skylla sin vrede på henne och då han upplevde att Anna ville bort från honom lovade att han aldrig skulle höja handen mot henne igen. Jag anser att Anna efter en tid i förhållandet började känna sin passiv och såg situationen hon befann sig i som hjälplös. Det är med andra ord möjligt att identifiera de olika faser i Annas berättelse baserat på Walkers (1994) definition av den inlärda hjälplösheten och Lundgrens (2004) definition av den tid som leder kvinnan till att känna att våldet mot henne är ett normalt inslag i vardagen.

4.1.2. Konsekvenser av misshandeln

De konsekvenser som uppkommit som följd av misshandeln baseras på Annas känslor och upplevelser av tiden under och efter misshandeln. Dessa har identifierats baserat på bl.a.

Walkers (1994) teori om BWS, Jonssons (2004) beskrivning av PTSD och Festingers (1957) teori om den kognitiva dissonansen.

Jag tolkar Anna som en stark person som blivit totalt bortkommen och vilsen under äktenskapet. Ett äktenskap som för Anna upplevdes som en traumatisk tid fylld av skuld känslor och en tidvis känslöstumhet. Enligt Walker (1994) liknar syndromet BWS de symptom en individ upplever i samband med en traumatisk händelse och kan leda till PTSD. Den av Anna upplevda traumatiska händelsen som misshandeln har varit för henne har resulterat i mardrömmar under vilka hon ständigt genomlevde och även idag upplever misshandelns olika faser. Detta igenkänns, baserat på både Freud (1923) och Lundin (1992) som ännu ett möjligt symptom på trauma. Andra tecken på symptom som jag anser mig kunna hitta i Annas berättelse och relatera till just PTSD är tecken som skulle kunna påvisa symptom som kan liknas med identifikationen av psykisk stress, ångest, undvikande beteende och utanför kroppen upplevelser. Jag tolkar den tidigare beskrivna hjälplösheten som traumatisk ångest som enligt Freud (1923) är en konsekvens av en just traumatisk upplevelse (Passer & Smith, 2007).

Det är även i Annas berättelse möjligt att identifiera en tendens som kan liknas med beskrivningen av den kognitiva dissonansen. Detta baseras på Festingers (1957) definition av begreppet som förklarar hur en individ ändrar sitt beteende eller attityd gentemot en händelse eller person för att uppnå den bästa möjliga sinnesstånd. Här tolkar jag Annas vilja att ändra sitt beteende gentemot Johan för att inte bli berövad sin frihet och minska antalet våldsamma utbrott. Som kognitiv dissonans tolkas även attityd förändringen riktad mot kollegorna på jobbet och vännerna från skolan. Jag tolkar även Annas i dags läget avsky mot män och undvikande av dessa som en del av det strävan för att uppnå bästa möjliga sinnesstånd. Jag har även kunnat identifiera berövelsen av de möjligheterna att tillfredsställa de olika grundläggande behoven en individ baserat på Maslows teori behöver för att känna självförverkligelse (Hwang et al., 2005).

Enligt Annas berättelse var det tydligt hur i början av deras förhållande, Johan var stolt av hennes karriär. Dock förändrades detta ungefär i samma tidpunkt då hans egen karriär började svikta och misshandeln började. Enligt Maslows teori innebär behovet av prestation en individs vilja att utträta och åstadkomma någonting vilket resulterar i glädje och stolthet (Hwang et al., 2005). Detta berövades Anna genom Johans ständiga förlöjligande av hennes arbete och utförande av uppgifter. Nästa möjlighet som berövades Anna var att upprätthålla det sociala nätverket, ett av behoven som enligt Maslow innebär det gemenskap och känslomässiga utbyte man har med andra individer (Hwang et al., 2005). Då Johan tidigt in i

äktenskapet gjorde narr av Annas kollegor och vänner blev resultatet en hundra procentig isolering av Anna från omgivningen. Detta betydde att hon varken pratade eller socialiserade sig med andra individer än Johan. Vidare berövades Annas möjlighet att känna trygghet som enligt Maslow innebär den känsla av tillit, trygghet och säkerhet en individ bör ha i sitt liv (Hwang et al., 2005). Anna beskrev hur rädslan för Johan paralyserade henne och hur den fortfarande gör det. Även möjligheten att tillfredsställa behovet av det fysiologiska där bland annat, enligt Maslow mat och sömn ingår berövades Anna innan hon lyckades bryta sig loss från Johan (Hwang et al., 2005). Detta har för mig varit möjligt att identifiera i materialet genom Annas berättelse av hur Johan höll henne uppe på nätterna för att sexuellt utnyttja henne och den svält hon var tvungen att genomleva då han ansåg att hon var tjock. Ett idag undvikande beteende av att komma kontakt med allt (däribland män) som påminner Anna om trauman, en ständig rädsla för att våldsförändet skall upprepas och symptom som skulle kunna påvisa en kronisk depression är symptom som, baserat på Lundin (1992) möjliga att koppla ihop med en individ som lider av PTSD.

4.1.3. Samhällets hjälp

Enligt Annas berättelse fick hon en omedelbar hjälp av kvinnorna på den jour hon vände sig till. Hon och hennes dotter blev, enligt Anna själv bra omhändertagna. Kvinnorna var duktiga på att lyssna till Annas historia och hon upplevde det som de försökte ge så klara svar som möjligt när hon rådgjorde med dem. Hon fick äta när och hur mycket hon ville, vilket gjorde det möjligt att börja tillfredsställa sina basala behov igen (Hwang et al., 2005). Anna och dottern fick skydd i form av skyddade identiteter och en möjlighet att flytta till en helt annan del av landet och starta ett nytt liv där. Men det enligt Anna själv som gjorde det möjligt för henne att börja känna av trygghet var faktum att så länge hon befann sig inom jourens skyddade nätverk inte längre behövde vara rädd för Johans slag. Här kan det andra steget, trygghetsbehovet i Maslows behovstrappa mot självförverkligande identifieras (Hwang et al., 2005). Dock slutar det även här. Jag har inte kunnat identifiera flera behov som Anna har fått hjälp med under vistelsen på kvinnojouren. Det framgår även att Anna inte fick någon hjälp med att ta itu med de psykologiska konsekvenserna av misshandeln. Det var inte förens Anna själv ringde till psykakuten som kontakten med hennes nuvarande psykolog påbörjades. Det framgår tydligt i det insamlade resultatet att Anna önskar att hon fått hjälp av en psykolog mycket tidigare. Hon önskar att arbetet med att försöka få den självkänsla hon hade innan äktenskapet med Johan påbörjades tidigare. Det vore även bra, enligt Anna att barnen uppmärksammades mera då även de är en del av den misshandel som utspelar sig i ett hem.

4. Diskussion

I denna del av uppsatsen kommer jag att diskutera metoden jag använt, studiens resultat i relation till den tidigare forskningen och mina egna funderingar kring ämnet.

Studien syftar på att utföra en fallstudie och baserat på kvinnans berättelse identifiera de olika stegen fram till uppbrottet från mannen och de möjliga konsekvenserna av våldet mot henne. Jag syftade även att besvara min frågeställning angående den hjälp kvinnan anser andra individer i liknande situation behöver för att komma tillbaka till samhället.

5.1. Metoddiskussion

För att besvara syftet använde jag mig av en blandning av *deduktiv* och *explorativ* *enfallstudie*, vilket innebär att jag som undersökare utförde en studie baserat på både tidigare forskning, teorier och hypoteser men även en utforskande studie baserat på en persons beskrivning av en situation. Då jag syftade på att få en beskrivande skildring av en period i en individs liv valde jag att utföra en kvalitativ intervju (Krusse, 1998). Jag anser att metoden passade väldigt bra då den gjorde det möjligt för mig att utforska ämnet på djupet. Jag anser metoden lämplig utifrån studiens syfte då den gav kvinnan möjlighet att beskriva sina upplevelser och känslor utförligt och mig som undersökare mycket material att bearbeta. Under bearbetningen av det insamlade materialet upptäckte jag att tematiseringen underlättade min analys och tolkning av den transkriberade intervjun men den gjorde även uppsatsen mer överskådlig.

Valideringen i en studie är, enligt Kvale (1997) en kontroll av trovärdigheten i studien och rimligheten av de tolkningarna av den insamlade data under analysen. Det är en pågående process som man utför i en studie, med fokus på det ständiga ifrågasättandet av bl.a. metod, frågeställningar och resultatet (Kvale, 1997). Detta med syftet att få en breddare och mer nyanserat resultat på studien. Jag anser att jag i min studie har både ifrågasatt och kontrollerat den metod jag har använt mig av, jag har varit noga med att utforma frågorna till intervjudeltagaren på det sätt att svaren ska besvara syftet utan att avslöja det för deltagaren. Då tolkningen av materialet bygger på mina egna tolkningar av materialet har det varit viktigt för mig att minimera risken för efterhandskonstruktioner och även tendensen att i materialet finna det förväntade. Då det analyserade materialet skickades till intervju deltagaren för godkännande och eventuella ändringar, anser jag att jag minimaliserat risken för efterhandskonstruktion i min studie. Langemar (2006) menar att en tematisk analys av

materialet stärker validiteten i en studie då tematiseringen inte utgår från frågorna i intervjuguiden utan de svar intervju deltagaren ger.

För att en undersökning skall klassas som vetenskaplig måste den kunna vara upprepbar, vilket kan vara svårt när man utgår från en fallstudie, då kan man enligt Yin (1986) betrakta den från en annan synvinkel. Han menar att man då kan se på en fallstudie som *replikationsmöjlig* (bokstavlig upprepning), alltså att man får förutsägbart motsvarande resultat för liknande personer i en liknande situation (Yin, 1986). Detta uppnås genom att noggrant beskriva sitt fall, genomförandet och den teoretiska bakgrunden grundligt vilket jag anser jag har gjort i min studie och därför anser jag att min studie är replikationsmöjlig. *Reliabiliteten* i en studie är, enligt Kvale (1997) den tillförlitlighet och användbarhet av de mätinstrument som jag har använt mig av under undersökningens gång. Enligt Kvale (1997) är det möjligt att kontrollera intervjusvarens reliabilitet genom att upprepa intervjudeltagarens svar, för att se att man som intervjuare har förstått honom rätt. Detta gjorde jag vid ett flertal tillfällen, för att säkerställa att jag förstått intervjudeltagaren rätt. Dock så är det svårt att i förväg veta om ett intervjutillfälle baserat på mina frågor skulle ge ett liknande svar om en annan kvinna intervjuades. Detta då det handlar om en individs upplevelser och känslor i samband med en traumatisk händelse och där en annan individ kan uppleva händelsen på ett helt annorlunda sätt.

5.2. Resultatdiskussion

I början av den teoretiska bakgrunden i uppsatsen presenterar jag bl.a. Sandra Hardings (1986) och det individualpsykologiska perspektivets ståndpunkt om vem den misshandlade kvinnan är och varför hon bli misshandlad. Harding (1986) förklarar våldet ut tre analysnivåer den första baseras på mannens personlighet, medan det andra och tredje baseras på samhället och den kulturella tradition med uppfattning av kvinnlig och manligt där kvinnan är underordnad mannen. Här läggs inte skulden för våldet på kvinnan i skillnad från det individualpsykologiska perspektivets attityd där kvinnan ses som den som "låter" mannen våldföra sig på henne, som provokativ, högkompetent och allmänt problematisk (Cullberg, 2003). Jag presenterar även Eliasson och Elligrims (2006) teori där den utländska bakgrunden som bidrar till bl.a. språkproblem och en omedelbar beroende av mannen blandas med likt Gayfords (1983) idé om uppväxtförhållanden och missbruk. Men det som jag anser utmärker sig mest i försöket att identifiera en sorts av mall för kvinnorna, är att även kvinnor med bra uppväxt, bra karriär och hög kompetens blir misshandlade inom äktenskap. Baserat på Gayfords (1983) antaganden om vilken gift kvinna som löper en risk att bli misshandlad av

sin man, kan jag dra konklusionen om att det inte spelar någon roll vilken uppväxt kvinnan haft eller om hon är utbildad eller inte dras, att det räcker att vara just en gift kvinna för att hamna i den kategorin.

För att besvara den första delen av mitt syfte tolkades det insamlade materialet baserat på Walkers (1994) teori om *den inlärda hjälplösheten* och Lundgrens (2004) teori om *våldets normaliseringsprocess*. Båda teorier beskriver den tid där kvinnan upplever en känslomässig resa i samband med våldet riktat mot henne, där de olika faserna av misshandeln visar en utveckling av beroende hos kvinnan. Ett beroende av mannen då hon sakta bryts ner av honom genom isolering och den växelvisa våldet och värmen. Teorierna beskriver den tid där kvinnan till sist förlikar sig med sin situation och börjar uppleva den som ett normalt inslag i sitt liv, där hon inte känner något värde och där självkänslan är totalt borta.

Resultatet i min studie visar att samtliga tre faser i Walkers (1994) teori om det tillstånd där kvinnan förlorar all kontroll över för henne väsentliga faktorer har varit möjliga att identifiera. Resultatet påvisar att Anna upplever en förändring i hennes tillvaro med Johan, en förändring som kan följas baserat på Walkers (1994) teori om den inlärda hjälplösheten och dess tre faser. En förändring som även identifieras i Lundgrens (2004) fyrfas teori om våldets normaliseringsprocess. En teori som gör det möjligt att förstå den process som förklarar hur Anna, en självständig och framgångsrik jurist efter en tid i äktenskap med Johan väljer att isolera sig från sina vänner och acceptera våldet mot henne. Lundgren (2004) beskriver de tre första faserna i teorin på det sätt att det har varit möjligt för mig att tillämpa de på studies resultat och där tolkningen och förståelsen av Annas berättelse varit möjlig baserat på just teorin. Dock beskriver Lundgren (2004) den sista fasen, *erotisering av makt och våld* där mannen känner makt över kvinnan och i samband med denna upplever en erotisk tilldragelse, enbart från mannens synvinkel. Då jag enbart valt att koncentrera mig på kvinnans upplevelser av de olika faserna har det varit för mig omöjligt att identifiera den sista. Jag kan i och för sig i resultatet utläsa att mannen påvisar en stark maktposition över kvinnan men det är omöjligt för mig att veta hans känslor som han upplever kring misshandeln och makten, då studien enbart baseras på kvinnans berättelse.

Jag har med hjälp av Walkers (1994) och Lundgrens (2004) teorier kunnat identifiera de olika faserna i kvinnans berättelse kring den upplevda misshandeln. Jag har kunnat identifiera de känslor och upplevelser kring misshandeln som varit typiska för de tidigare nämnda teorier och som har gjort det möjligt att kartlägga kvinnans känslomässiga resa från altaret till kvinnojouren.

Andra delen i mitt syfte handlade om att identifiera de möjliga konsekvenserna av våldförändret på kvinnan. Resultatet i min studie påvisar att Anna upplevde misshandeln som en för henne traumatisk tid och för att styrka denna påstående användes Walkers (1994) teori om BWS där hon liknar syndromet med PTSD. Tecken på en eventuell PTSD har varit möjligt att identifiera i Annas berättelse baserat på de symptomen som enligt Freud (1923) och Lundin (1992) definierar ett trauma. På samma sätt igenkändes tecken på möjlig depression (Lundin, 1992), den kognitiva dissonansen (Festingers, 1957) och även berövelsen av Annas möjligheter att tillfredsställa sina grundläggande behov, här baserat på Maslows behovstrappa (Hwang et al., 2005).

Det framgår tydligt i resultatet att Anna har påverkats starkt av misshandeln i hennes äktenskap. Hon har förlorat tilliten till andra människor och även sin egen självkänsla. Hon har svårt att släppa taget om rädslan för att våldet skall upprepas och har fortfarande inte hittat den plats där hon känner sig trygg på. Hon påvisar tecken som kan liknas med de symptom som enligt APA (2000) definierar en individ med depression och upplever en ständig ångest inför att hamna i en situation där hon behöver återuppleva misshandeln.

I resultatet framgår tydligt att Anna är väldigt tacksam för den hjälp hon fått från kvinnojouren hon haft kontakt med, men det finns ett antal önskemål från hennes sida gällande deras resurser. Anna påpekar bristen av expertis hjälp vid första kontakten med jouren en brist som hon anser själv skulle betyda mycket för hennes ständigt pågående arbete med att få tillbaka sitt människovärde och tillit till andra. En sak till som enligt Anna är väldigt viktig, är att barnen inte uppmärksammas tillräckligt. Hon menar att våldet hemma måste på något sätt ha påverkat hennes dotter och därför borde även hon kunna få expertis hjälp med att ta itu med sitt förflutna.

Jag som kvinna kan inget annat än vara stolt över de kvinnor som jobbar med att hjälpa kvinnor som Anna. Att vara där för kvinnorna som tvivlar mellan valet att antingen stanna där de är trygga eller gå tillbaka till sina män. Att vara där för dem som blöder inte bara fysiskt men även från själen. Att vara där för dem varje dag och varje natt och försöka förstå deras rädsla för alla män. Men jag kan inte förstå varför kvinnorna som söker sig till jourerna, inte får den expertis hjälp som de tydligen behöver? Det framgår tydligt i mitt resultat att Anna har fått konsekvenser av misshandeln, konsekvenser som hon behöver hjälp med att bearbeta för att en dag känna att hon är en individ värd att se på, att lyssna på, att älska...

Jag är tacksam för att Anna valde att delta i min studie och berätta sin historia för mig. Jag är tacksam för att Annas psykolog valde att fungera som en stöttepelare för Anna och även erbjudit sig att vara till hands för mig under denna studie. Jag har fått en insikt i hur svårt det

var för Anna att berätta om sin tid med Johan och kan därför förstå varför så få traumatiserade väljer att delta i liknande studier. Jag hade dock önskat att jag fått fler positiva svar på det brev jag skickade i början av studien. Jag hade då kanske fått en större insikt i livet efter en svår situation och fler synpunkter på samhällets hjälp till de drabbade.

Jag önskar att jag hade fått spendera mer tid med Anna och låta henne berätta mer om sig själv som person innan hon träffade Johan. Detta med syfte att få en djupare bild av hennes personlighet innan misshandeln och den förändring i personligheten som den traumatiska upplevelsen orsakat.

En tanke inför en framtida forskning är att försöka få kontakt med en man som har drabbats av misshandel inom ett äktenskap. Det hade varit intressant att utifrån genusperspektivet undersöka liknelser och skillnader i emotioner under och konsekvenser av misshandel. Vidare hade det varit intressant att jämföra kvinno- och mäns jourers arbete för de drabbade.

Referenser

- American Psychological Association. (2001). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed., text revision). Washington: American Psychological Association.
- Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Cullberg, J. (2003). *Dynamisk Psykiatri*. Stockholm: Natur Kultur.
- Eliasson, M. (2000). *Mäns våld mot kvinnor. En kunskapsöversikt om kvinnomisshandel och våldtäkt, dominans och kontroll*. Stockholm: Natur och kultur.
- Eliasson, M. & Ellgrim, B. (2006). *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- Festinger, L. (1957). *A Theory of Cognitive Dissonance*. USA: Stanford University Press.
- Gayford, J-J. (1983). *Battered wives. International Perspectives on Family Violence*. Lexington: Lexington Books.
- Harding, S. (1986). *The Science Question in Feminism*. Ithaca, N.Y. : Cornell University Press.
- Hwang, P., Lundberg, I., Rönnberg, J., & Smedler, A. (2005). *Vår tids psykologi*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Hydén, M.(1995). *Kvinnomisshandel inom äktenskapet*. Stockholm: Liber utbildning.
- Jonsson, A. (2004). *Stress efter traumatiska händelser: Ambulanspersonalens vardag*. Doktors avhandling, Göteborg: Göteborg Universitet, avdelningen för allmänmedicin.
- Kruuse, E. (1998). *Kvalitativa forskningsmetoder i psykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Langemar, P. (2007). *Att låta en värld öppna sig. Introduktion till kvalitativ metod i psykologi. Kompendium för fortsättningskurs och påbyggnadskurs i psykologi samt psykologprogrammet ht 2007*. Stockholm: Psykologiska institutionen, Stockholms Universitet.
- Lundgren, E. (2004). *Våldets normaliseringsprocess*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Lundgren, E., Heimer, G., Westerstrand, J. & Kalliokoski, A-M. (2001). *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning*. Brottsoffermyndigheten i Umeå och Uppsala universitet: Fritzes offentliga publikationer.
- Lundin, T. (1992). *Traumatisk stress och personlig förlust*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- MacKinnon, C. (1989). *Toward a Feminist Theory of the State*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Freud, S. (1923). *The ego and the id*. I Passer, W, M & Smith, E, R. (2007). *Psychology: the science of mind and behavior* 3rd ed. Boston: McGraw-Hill Higher Education.
- Walizer, M. & P. Wiener.(1978). *Research Methods and Analysis: Searching for Relationships*. New York: Harper and Row.
- Walker, L. (1994). *Abused Women and Survivor Therapy*. Washington: American Psychological Association.
- Yin, R., K. (1994). *Case study research – Design and methods*. Thousand Oaks: Sage publications.

Elektroniska:

- Brottsförebyggande Rådet [Brå]. (2008). [Elektronisk]. *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007. Kapitel: Misshandel mot kvinnor*. Tillgänglig: [http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=Misshandel%20mot%20kvinnor%20\(ur%20Brottsutvecklingen\)&url=/dynamaster/file_archive/081215/ee406278e57ffa6f8d2548e4c99a39d0/BU_Misshandel_mot_kv.pdf](http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=Misshandel%20mot%20kvinnor%20(ur%20Brottsutvecklingen)&url=/dynamaster/file_archive/081215/ee406278e57ffa6f8d2548e4c99a39d0/BU_Misshandel_mot_kv.pdf) [2009-05-17].
- Brottsförebyggande Rådet [Brå]. (2009). [Elektronisk]. *Misshandel mot kvinnor*. Tillgänglig: http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=7&module_instance=2 [2009-05-17].
- Brottsofferjourernas Riksförbund [BOJ]. (2007). [Elektronisk]. *FN:s deklaration om Avskaffandet av våld mot kvinnor*. Tillgänglig: http://www.boj.se:81/index.pl/fns_konvention_om_avskaffandet_av_vld_mot_kvinnor [2009-05-17].
- Den inlärdas hjälplösheten. [Elektronisk]. I Nationalencyklopedin. Tillgänglig: <http://www.ne.se.miman.bib.bth.se/1%C3%A5ng/inl%C3%A4rdhet%C3%A4lpl%C3%B6shet> [2009-05-17].
- Depression. [Elektronisk]. I Nationalencyklopedin. Tillgänglig: <http://www.ne.se.miman.bib.bth.se/lang/depression/152378> [2009-05-17].
- Emotioner. [Elektronisk]. I Nationalencyklopedin. Tillgänglig: http://www.ne.se.miman.bib.bth.se/lang/emotion?i_h_word=emotioner [2009-05-17].
- Notisum. (2009). [Elektronisk]. *Brottsbalken. 3 kap. Om brott mot liv och hälsa*. Tillgänglig: <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19620700.HTM> [2009-05-17].
- Riksorganisationen för Kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS). (2009). [Elektronisk]. *Information om Roks*. Tillgänglig: http://www.roks.se/sites/default/files/pdf/information_om_roks.pdf [2009-05-17].
- Vetenskapsrådet. (2007). [Elektronisk]. *Hantering av integritetskänsligt forskningsmaterial*. Tillgänglig: http://www.vr.se/download/18.aae1aa51132473084980005790/integritetskansligt_forskningsmateria2l.pdf [2009-05-17].

BILAGA 1

Intervju guide

Kan du berätta om din bakgrund.

- Ålder
- Familj
- Boende

Hur såg förhållandet mellan dig och dina föräldrar såg ut.

Kan du berätta om dina känslor gentemot män innan misshandeln.

Kan du berätta om ditt möte med din man.

- Hur var han mot dig?
- Hur var han som person?

Kan du berätta om när du anser misshandeln mot dig började.

- När kom första slaget?
- Förstod du att det du upplevde var misshandel?
- Hur ofta blev du misshandlad?
- Berättade du för någon i min omgivning om vad du utsattes för?

Kan du berätta om hur du upplevde misshandeln.

- Vad hade han för kontroll över dig?
- Vad fick dig att stanna kvar?

Kan du berätta om hur du upplevde uppbrottet med din man.

- Vad fick dig att lämna honom?

Kan du berätta om dina känslor gentemot män efter misshandeln.

Kan du berätta om ditt liv och de känslor du upplever efter misshandeln.

- Känner du dig trygg?

Kan du berätta om den hjälp du fick efter uppbrottet?

- Saknade något?

Förslag på följdfrågor:

- Hur menar du då?
- Kan du berätta mer?
- Hur kände du då?
- Hur upplevde du det?